V jakém poměru je výklad ke znění zákona, to možno snadno postřehnouti z celého mého posudku. Ve všem je patrno, že máme před sebou knihu, kterou psal odborník. Tím jest vysloveno největší doporučení a uznání. Cyril Vaněk.

Literatura.

Pavel Louis: Dějiny socialismu ve Francii. Přeložil Dr. Václav Vacek. Praha 1920. V ústř. děl. knihk. a naklad. — 8° — Cena 6 Kč. — Kniha má lákavé thema. Dějiny socialismu ve Francii, v té zemi, odkud vždy vycházely myšlénkové podněty. Škoda jen, že dílo psáno jest Francouzem. Krásný sloh — ale málo poví. Cítíte, že schází vám reelní půda. Jak jinak věc vylíčil by Němec. V tom Němci. byli nevyrovnatelní, v práci systemisující — a Luis sám to v jiné souvislosti uznává (str. 57. a 60.). Že Němci v jiných věcech jsou proti Francouzům pozadu, jest zase jiná věc. — Ale to nebyla by tak velká vada práce. Zdá se mi, že těžší chyba díla jest, že jsou to vskutku pouze dějiny socialismu, a pouze myšlének socialistických a jejich vlivu na politické poměry. Vždyť přece ideologie reformátorů společenského řádu řídí se tím, jak a pokud společenský řád uznává se za nespravedlivý a pokud cítí se nutnost nápravy. V myšlénkách reformátorských odráží se teprve nespravedlivý řád sociální. Bylo tedy, podle mého mínění, nutno, v dějinách socialismu vyložiti celou strukturu společenskou, její změny a obměny, a teprve na základě tohoto obrazu vyložiti myšlénky reformátorské, jež tu kterou dobu ovládaly veřejnost. Že nestalo se tak, a pouze tu a tam jest k tomu náběh, jest jenom litovati. Jinak jest kniha krásným informačním spisem, jejímž vydáním Ústřední dělnické nakladatelství vykonalo dobrou práci.

—á—.

Dvě francouzské novinky. V posledních týdnech došly do Prahy dvě nové význačné francouzské knihy. Je to Le Bonova „Psychologie politique“ (Paris, Ernest Flammarion) a z téhož nakladatelství A. Poincarého „Sciance et la méthode“. V první knize známý francouzský psycholog a sociolog probírá zjevy časové psychologie, vztahující se k politickému životu. Pro knihu je význačno, že užívá zcela empiricky celé řady příkladů z každodenního života i z hojných cest autorových. Ti, kteří u nás vidí ve všem stálou zkázu, korrupci, starosti atd. by si měli knihu přečísti, aby poznali, jak každé sociální dění se řídí svými zvláštními zákony a svým postupem musí regulovati pouhou vůli jednotlivcovu. — Druhá kniha jest knihou matematika a fysika. Z toho stanoviska probírá otázku empirismu ve vědě, poměr logiky a matematiky atd. I pro právníka, především ovšem pro toho, kdo se zabývá právní filosofií, jest tam mnoho zajímavého. Tak zvláště vzhledem ku právě vypuknuvšímu sporu mezi českými právními filosofy o empirismus. Zpa.

Codex Juris Canonici a jeho bibliografie v cizí literatuře, specielně francouzské. (Zasláno časopisu z Paříže.) Kanonistická literatura po vyjití Codexu Juris Canonici se takřka výlučně omezuje na komentování nového zákoníku církevního, ať už sobě autoři vzali za úkol seznámiti své čtenáře s Codexem v celku anebo, že komentují jednotlivé jeho tituly nebo kanony. Většina autorů podává přehled Codexu a jeho stavby, event. i historii kodifikačních prací, načež komentuje jednotlivé kanony vyzdvihujíc změny proti legislativě dřívější. Systematického zpracování Codexu jakož i specielnějších pojednání dosud vyšlo málo. Uvádím bibliografii této codicistiky, pokud jsem ji mohl seznati. Většina jich vyšla v revuích. V revue „Le canoniste contemporain“ Paris, vycházející vždy za dva měsíce vydává abbé Vil-

lien, prof. Institutu catol. v Paříži svůj komentář Codexu J. c. Villien: Le nouveau Code du droit canonique r. 1917, str. 290, 385, 481, r. 1918, str. 5, 97, 194, 385, r. 1919 str. 194, 290, 385, 481, r. 1920 str. 5, 97 posud dospěl až ke knize III. De rebus De poenitentia, tamtéž. Mgr. A. Boudinhou: Les censurés „latae sententiae" d'apré le nouveau Code et le Droit auterieur. R. 1919 str. 5, 98. A. Boudinhou: Le propré eveque d'ornination (can 956). R. 1918 str. 290. A. Boudinhou: Sur l'émpechement multiple de consanguinitè et d'affinitè. R. 1920 str. 16. Táž revue přináší v každém čísle obsáhlý přehled literatury redigovaný prof. Villienem. „Rivista ecclesiastica" přinesla 15. 10. 1917 J. Vilaplana: Změny nového práva kanon. 30. 10. 10. 11. Maurs Muguce: Nový Codex, J. c. 30. 12. J. Amegola y Sarabeitia Zasnoubení a sňatek podle dekretu Nè temere a nového Codexu. 30, 1. 1918 a 15. 2. M. de Arquer: Faráři podle nového Codexu. 15. 6. Dario dell Valle: Právo patronátu. 30. 1. a 15. 2. 1919 Radrigo: Studie a bibliografie Codexu kanonického. 15. 6. J. Pérez-Santiago: O dvojí suverenitě, církevní a světské. Ecclesiastical Rewiew. Říjen 1917: A. B. Meehau: Nový Codex práva kan. (přehled všeobecný), listopad: A. B. Meehau: C. J. c. De rebus. St. Woywood: Některé změny v novém C. J. c., prosinec: St. Woywood: Krátký přehled Codexu. I. kniha nového Canonu, leden-únor 1918: St. Woywood: II. kniha nového Canonu, březen: St. Woywood: Censury církv. v novém Can., duben: St. Woywood: III. kniha Codexu, květen: M. A. Gearin: Legislativa nového Codexu ve věcech manželských. St. Woywood: Eucharistie podle C. J. c., červenec: St. Woywood: De Poenitentia podle C. J. c., říjen: M. A. Gearin: Nová legislace v moci Ordinářů, listopad: T. Slater: Křivá obžaloba z pobuřování a nový Codex, březen 1919: T. Slater: Nový Codex a impedimentum, criminis, červenec: T. Slater: Nový Codex a překážka Cultus disparitatis (Can. 1070), říjen: B. Horsa: Situace církve v Čechách. T. Slater: Švakrovství a Nový Codex. Monitore Ecclesiastico. Leden 1918: Přehled Codexu J. c. (stručný), únor: Přehled Codexu v celku, březen: C. J. c. Přehled knihy I. lit. V.—VI. Úvod do knihy druhé, duben: C. J. c. Přehled knihy II. pass. 1. tit. 1—6, červenec: C. J. c. Přehled can. 451—486, srpen: Bibliografie Codexu J. c., září: C. J. c. Přehled can. 487—586, říjen: C. J. c. Přehled can. 586—725, listopad: Změny Codexu ve příčině kollace beneficií. Monitore Ecclesiastico (Řím) 1919. Leden-únor: C. J. c. Úvod do knihy III. Křest, březen: C. J. c. III. kniha tit. 2 a 3. duben: C. J. c. Svátost přijímání. Bibliografie Codexu. Květen: C. J. c. Sv. pokání a odpustky, červen: C. J. c. Sv. poslední pomazání a ordinace, prosinec: C. J. c. Resumé a komentář, kn. III., lit. VII. can. 1012, 1143, leden 1920: C. J. c. kn. III., tit. VIII., can. 1144—1240. Ephemerides Liturgicae. Září 1917: P. Victorius ab Appelteru. De consuetudine contra leges liturgicas juxta novum Codicem. Revue du clergé français. 1., 15. X., 1. XI. 1917. Mgr. A. Boudinhou: Nový Codex J. c., 1. III. 1918: Mgr. Guillibert: Nový Codex J. c., 15. VIII. 1918: Mgr. Guillibert: Nejužívanější ustanovení Codexu J. can. z r. 1918. Knižně vyšlo: Viet. Martin: Le gallicanisme et la Réforme catholique (1563—1615) Paris 1919. J. Laurentius: Conspectus Juris Canonici, supplementum Institutionum J. c. Freiburg-Breugau 1919. A. Blat.-Řím 1918: Comentarium textus Cod. J. c. Lib. II. De Personis. Creusen a Vermeersch. S. J. 1918: Summa novi juris Canonici commentariis Codicem juxtaque praescripta Hispanae disciplinae et Americae laaucta. J. Ferreres. S. J. Institutiones canonicae juxta novissimum tinae. 1918. Ph. Maroto: Institutiones Juris Canonici ad normas Novi Codicis. 1918. F. M. Capello-Turin. S. J. De censuris juxta Cod. A. M. Micheletti. Turin: Constitutiones Seminariorum clericalium ex Codice Piano. — Mgr. Pillet, Paris 1918: Introduction a l'étude du Code canonique. — M. A. Ayrinhac: Zákonodárství o věcech manželských v novém Codexu. 1919. Ne wYork (cena 2 dolary).

G. Lecarpentier: Sňatek per procuram. (These k doktorátu.) Paris, nakl. Marcel Rivière, 1918. V. B.

Statistika osevu a sklizně, jakož i hlavních větví hospodářského průmyslu v království Českém za výrobní období 1916—17 a 1917—18. S tímto názvem vyšla právě druhá část 3. sešitu XXV. svazku „Zpráv Zemského statistického úřadu království Českého", obsahující na 162 stránkách hlavní tabulky o plochách osevu (tab. I.), plochách sklizně (tab. II.), výsledcích sklizně (tab. III.) podle soudních okresů a přirozených krajin a konečně o výrobě řepového cukru (tab. IV.) podle berních a finančních okresů. Jsou to vlastně dvě publikace o statistice osevu a sklizně ze dvou posledních let válečných (1917 a 1918) shrnuté v publikaci jednu. Že došlo teprve nyní k jejímu uveřejnění, sluší vysvětliti tím, že bývalá rakouská vláda nedovolovala uveřejňování výsledků statistiky osevu a sklizně, dokud jich neuveřejnila sama, mimo to bránily uveřejnění jich také známé poměry válečné i poválečné (zrušení Zemského statistického úřadu a nutnost nástupce jejího Státního úřadu statistického věnovati se vedle běžných prací především své organisaci), v neposlední řadě též obtíže spojené s tiskem. Tato publikace, totiž opožděná, má zajisté již jen historickou cenu, přece však nebude nevítána těm, kdož sledují nebo i příště budou sledovati účinky války na hospodářské poměry našich zemí. Přes to, že vnitřní hodnota také této statistiky trpěla nemálo poměry válečnými, dá se jí při jisté opatrnosti přece jen s výhodou použíti ve směru naznačeném. Stručný slovní výklad k těmto datům, jakož i k podobným datům za léta 1914—15 a 1915—16 bude vydán teprve později ve zvláštním sešitě. — Publikace tato prodává se u knihkupců (komisionář Fr. Rivnáč v Praze) za 40 K pro samosprávné korporace při přímé objednávce u Státního úřadu statistického v Praze-Smíchově za polovici, tedy za 20 K.

T. G. Masaryk: Rusko a Evropa. Studie o duchovních proudech v Rusku — Díl I. — 8°. — J. Laichter, 1919. — Svým dílem splatil Masaryk veliký dluh Rusku, kterým povinován byl mu celý náš národ, který v Rusku viděl vždy svého většího bratra, větší část toho imposantního celku slovanského, který nám dodává síly a odvahy při naší početní malosti k velikému kulturnímu závodu s ostatními národy a raçami. Přes to však naše konkretní znalosti Ruska byly velice diletantské. Náš poměr k Rusku rýsoval se mohutnými čarami, ale pouze v myslích našich básníků, filosofů i politiků, ve skutečnosti zůstal vždy platonickým horováním. Pravda, bránil tomu ponejvíce vládní systém, který ovládal nás i Rusy a který nedopustil, aby naše styky byly více než platonické, neboť pro tyto systémy existovaly pouze říše a jejich dynastie a pojem národů, když nemohl býti popřen, byl aspoň sešněrován ve folkloristickou hříčku naprosto neškodnou vyšší politice súčastněných států. Tak tomu bylo hlavně u nás, u Rusů myšlenka nacionální byla více využita či zneužita — formule Uvarovova je toho klasickým příkladem — neboť měla posíliti, zdůvodniti systém, který nenalézal již jinde ospravedlnění k životu. Ale nejenom pro nás, i pro ostatní národy bylo Rusko terra ignota, odkud přinášeli cestovatelé sensační zprávy, a na niž se vůbec cizina dívala spíše jako na hospodářský objekt než subjekt; ostatně v té věci se situace nezměnila. Proto spis Massarykův, který poprvé řeší stav Ruska jako vědecký problém a snaží se při tom proniknouti až k srdci ruského člověka, má význam nejen u nás, nýbrž pro celý svět. Že také je určen pro širší forum, ukazuje, že nejprve vyšel v Německu a že podstatu toho, co nám ve svém spise podává, přednesl Masaryk již r. 1902 na universitě v Chicagu. Kniha je tím zajímavější nyní, kdy problém Ruska vyvolává bolestnou reakci po celém světě, kdy proto se mnoho o Rusku píše a ještě více mluví, kdy každý jednotlivec cítí se morálně nucen uplatniti svou „konvařskou" politiku, v níž hranice možnosti nerozhodují, a kdy hřích nevědomosti se mstí nejen na lidech, ale i na státech.

Rusko la Evropa. Autor vystihuje rozdíl těchto dvou pojmů takto:

Rusko patří nejen zeměpisně, ale i kulturně do Evropy, avšak nedovedlo a často nesmělo udržeti krok s ostatní Evropou a důsledek toho byl, že procházíme-li Ruskem, jakobychom šli historií: setkáváme se tu s nejrůznějšími stavy kulturními, odpovídajícími stoletím dávno minulým, které žijí těsně vedle sebe, ba v sobě. Tato historická, kulturní pestrost způsobuje mnoho komplikovanosti ruských poměrů: člověk moderně, evropsky myslící, postaven tu vedle sedláka s názory patriarchálními, vedle dvořana bigotně středověkého.

Stopy těchto differenciací můžeme sledovati hluboko do historie. Po pádu Cařihradu stala se Moskva větším Římem a nastolen caesaropapism, jehož logickými důsledky trpělo Rusko až do pádu carství. Do Petra Velikého bylo Rusko státem ryze barbarským, cizině uzavřeno, teprve veliký barbar Petr otevřel do kořán okna do Evropy a provedl civilisaci sebe i své země a zbudoval moderní absolutistický stát. Jeho nástupci postupují již váhavěji v jeho stopách a když francouzská revoluce provolala své heslo do celého světa, zachvěli se i carové na svém trůně a od té doby napodobovali Evropu jen v reakci. A ta měla příležitost se uplatniti, neboť hlasy z Evropy, volající po konstituci a svobodě individua, našly ohlasu v Rusku, kde zatím sémě civilisace vzklíčilo a marno bylo šlapati je, rostlo a vykvetlo v revoluci. Od revoluce francouzské rozvíjí se na Rusi stále více a více boj reakce s pokrokem. Reakce snaží se vypleniti jakékoli názory, které s oficielním přesvědčením nesouhlasily, neštítí se nejhorších prostředků a stupňuje se až do chorobné nesmyslnosti. Pouze pod dojmem vítězství postupující demokracie v Evropě a pod dojmem vlastních porážek ve vnější i vnitřní politice, jest občas nucena couvat (zrušení nevolnictví, konstituce), aby jakmile tlak trochu povolil, diskreditovala, přivedla ad absurdum reformy, které jí byly vyrvány. Bílý teror — již tehdy objevil se tento pojem — vybičuje revolucionáře k anarchismu, terorismu, nihilismu a spojuje pod jedním praporem inteligenta, mužíka i dělníka. Neboť i dělnická otázka přichází k životu a reakce nemohla tomu zabrániti. Vyskytl se jí totiž nový nepřítel: hospodářská krise, a ta donutila carské Rusko, aby samo prokopalo čínskou zeď, kterou se obehnalo. Dochází k zajímavým absurdnostem: absolutistické Rusko uzavírá spolek s republikou francouzskou, poněvadž pařížská bursa vzala v ochranu ruské papíry, theokratické Rusko snaží se získat židovský kapitál, středověké Rusko musí podporovat průmysl. Krise tato je komplikována krisí agrární: mužíci i šlechta je předlužena a vláda marně hledá východisko; podporuje hlavně šlechtu, v níž vidí podporu svého systému. Nedostatečná osvobozovací metoda a nespravedlivá distribuce půdy, nízký výnos, kulturní zaostalost mužíkova: z toho všeho vyrůstá tato krise, komplikovaná případy akutního hladu, nebyla a dosud není odstraněna. Zatím reakce je posílena vznikem teroristického, protirevolučního „Svazu ruského národa", známého po celém světě pod jménem „černé sotně". Neštítí se nejohavnějších prostředků: inscenují se celé procesy a pogromy, policie súčastní se pomocí agentů-provokatérů přímo zločinů a atentátů na vynikající osoby carství, jen aby bylo důvodu k pronásledování. Revoluční organisace připraveny o své hlavy, zvrhají se: nastává bezhlavé vraždění na obou stranách. Církev dává se úplně do služeb nejčernější reakce, a tak připraví se celý caesaropapism o poslední morální důvod své existence. Inteligence krutě rozčarována, hledá zapomenutí, upadá v patalogický stav, charakterisovaný dekadencí, sexualismem (sanism) a pravou epidemií sebevražednou.

Avšak konečně přece: tlak vzbuzuje protitlak, živelní odpor revoluční vře celou zemí. Absolutism zbavil se sám možnosti smírného vyrovnání, ukázal, že se ničemu nenaučil a nic nezapomněl: revoluci ovládla jediná jistota, že jedině krvavá revoluce může přinésti žádoucí rozřešení.

Celá ruská filosofie hledá východisko, hledá smysl ruského života, ruského společenského řádu a historie a myšlenka praktického

řešení ruského problému stala se specialitou ruské filosofie, okolo ní se točí veškerý duševní život ruský, tím jest charakterisováno Rusko proti Evropě; vytvořily se dva základní proudy: jeden hledá záchranu v evropeisaci (západnici), druhý proti prvku cizímu vyzdvihl prvek staré kultury domácí (slavjanofilové). Avšak nelze říci, že tyto proudy zdánlivě diametrální se ostře vyhranily, naopak prolínají se, splývají často v jednotlivostech, což nejlépe viděti na předních representantech ruské filosofie, kteří zřídka splnili do poslední písmeny program školy, ke které byli čítáni. Zbývalo by dotknouti se ještě mnoha zajímavých problémů, které charakterisují Rusko: namátkou připomínám ruský socialism, poměr mezi státem a církví, problém národnostní, panslavism, úzkou souvislost filosofie s náboženstvím — avšak rámec tohoto článku beztoho již dávno překročen.

První díl „Ruska a Evropy", jehož obsah jsem se tu pokusil aspoň zhruba vystihnouti, je vlastně pouhou přípravou k hlavní, definitivní analyse Ruska, kterou chce autor provésti rozborem Dostojevského. To přinese až díl druhý. ara.

Zprávy.

Reforma exekučního řádu. Jak oznamuje „Právník", byla již v ministerstvu v první polovině roku vypracována osnova exekučního řádu, jež byla předložena prof. Horovi k posouzení. Podle jeho úsudku byla přepracována a zaslána k vyjádření jednotlivým odborným korporacím. Osnova se přidržuje zásad rakouského exek. řádu, jelikož však obsahuje důležité odchylky, soudí „Právník", že bude zákonem zcela jiným, „prvním velkým zákonem, jenž by platil též pro Slovensko". — Potud „Právník". S. Č. P. „Všehrd" patrně není „odbornou" organisací, poněvadž ministerstvo osnovy nám k nahlédnutí nezaslalo. Patrně páni v ministerstvu nechtějí vědět, co jest „Všehrd".

Právnická jednota na Slovensku v Bratislavě se ustavila. Zatím vyskytly se hlasy po centralisaci právnických institucí po celé republice, takže „Právnická Jednota" v Praze by byla střediskem. — Projekt patrně se týká jen dosavadních tří jednot. Nebylo by ovšem na škodu, kdyby se ustavilo ústředí veškerých odborných právnických a státovědeckých spolků v československé republice; nesmělo by však toto ústředí býti nějakým „nadspolkem", který by brzdil činnost spolků subordinovaných, nýbrž centrála, sestavená z delegátů jednotlivých korporací byla by jen ústředím pro společný postup a povzbuzování práce.

Seminární knihovna. (K reformě seminářů). Již v loňském letním semestru došlo na naší fakultě k reformě seminářů. Na venek jeví se to především dvouhodinným trváním seminárních cvičení a jich rozložením na dva semestry, z nichž letní semestr má býti přípravný — jakýsi proseminář — v zimním pak má dojíti k vlastní vědecké práci. Jak se uvnitř seminářů vzmáhá čile nový ruch, mohli jsme již loni sledovati ze zpráv, které byly otiskovány ve „Všehrdu".

Nyní na počátku nového studijního roku a ve chvíli, kdy se po dlouhé době a trapném otálení stane konečně přístupnou seminární knihovna v Akademii, jest snad na čase dotknouti se věci, která by především měla býti nově upravena a tou je naše seminární knihovna a styk studentstva s ní. Jde především o knihovnu samu. I když máme sebe lepší mínění o knihovně v Akademii, o jejímž rozsahu jsme my všichni, kdož za války začali studovati, málo informováni, je jisto, že je třeba všechny obory doplniti, jmenovitě novějšími publikacemi. Naše knihovna nesnese srovnání na př. se seminární knihovnou zdejší německé právnické fakulty, která našeho studenta překvapí jak počtem, tak výběrem exemplářů. Doufejme, že v tomto ohledu bude